

Sygn. akt I ACa 26/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 marca 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Beata Byszewska

Sędziowie: SA Edyta Jefimko

SO del. Anna Strączyńska (spr.)

Protokolant: asystent sędziego Milena Siemieniuk

po rozpoznaniu w dniu 17 marca 2017 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w O.

przeciwko A. M.

o zapłatę

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 13 maja 2015 r., sygn. akt XXIV C 709/14

I. prostuje zaskarżony wyrok w ten sposób, że słowo (...) użyte trzykrotnie zastępuje słowem "O.";

II. zmienia zaskarżony wyrok częściowo w ten sposób, że:

- w punkcie trzecim zasadza dodatkowo od A. M. na rzecz (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w O. kwotę 121.061,01 zł (sto dwadzieścia jeden tysięcy sześćdziesiąt jeden złotych jeden grosz) wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 10 stycznia 2014 r. do dnia zapłaty, ustalając, że odpowiedzialność pozwanej jest solidarna z odpowiedzialnością (...) spółki jawnej I. M. (1), A. R. w L. wynikającą z nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Okręgowy w Warszawie w dniu 19 grudnia 2013 r. w sprawie o sygn. akt XXIV Nc 287/13;

- wymienioną w punkcie czwartym kwotę podwyższa do kwoty 5.823 zł (pięć tysięcy osiemset dwadzieścia trzy złote) i na końcu tego punktu zamiast kropki dodaje słowa „ustalając, że odpowiedzialność pozwanej jest solidarna z odpowiedzialnością (...) spółki jawnej I. M. (1), A. R. w L. wynikającą z nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Okręgowy w Warszawie w dniu 19 grudnia 2013 r. w sprawie o sygn. akt XXIV Nc 287/13”;

III. oddala apelacje obu stron w pozostałej części;

IV. zasadza od A. M. na rzecz (...) sp. z o.o. z siedzibą w O. kwotę 7.854 zł (siedem tysięcy osiemset pięćdziesiąt cztery złote) tytułem zwrotu kosztów w postępowaniu apelacyjnym.

Anna Strączyńska Beata Byszewska Edyta Jefimko

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 05 grudnia 2013 r. (...) sp. z o.o. z siedzibą w O. wniosła o zasądzenie od (...) s.j. I. M. (1), A. R. w L., H. R. i A. M. solidarnie kwoty 176.408,02 zł wraz z odsetkami ustawowymi od kwoty 168.529,91 zł od dnia 30 listopada 2013 r. do dnia zapłaty i od kwoty 7.878,11 zł od dnia 05 grudnia 2013 r. do dnia zapłaty. Ponadto strona powodowa wniosła o zasądzenie od pozwanych solidarnie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego. W uzasadnieniu pozwu powodowa spółka wskazała, że pozwana spółka jawna to przedsiębiorca, który nabywał towary i odbierał je, ale nie płacił należności wskazanych w fakturach. Pozwane H. R. i A. M. poręczyły weksel in blanco wystawiony dla zabezpieczenia.

Dnia 19 grudnia 2013 r. Sąd Okręgowy w Warszawie w sprawie o sygn. XXIV Nc 287/13 wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, zasądzając solidarnie od pozwanych na rzecz powódki całą dochodzoną kwotę wraz z odsetkami ustawowymi wskazanymi w pozwie oraz kosztami procesu w wysokości 5.823 zł.

W terminie ustawowym pozwana A. M. złożyła zarzuty od nakazu zapłaty, w których wniosła o uchylenie nakazu zapłaty względem niej, oddalenie powództwa i wskazała, że nigdy nie otrzymała wezwania do wykupu weksla, ponieważ ma inny adres niż wskazany w pozwie, weksel został wypełniony niezgodnie z deklaracją, ponieważ weksel miał zabezpieczać tylko należności spółki za początkowy okres współpracy – od czerwca 2007 r. do stycznia 2011 r., doszło do przedawnienia roszczenia, bo w/w okresie dotyczą faktury, z których strona powodowa domaga się zapłaty. Pozwana wskazała też, że H. R. zmarła w dniu 20 czerwca 2011 r.

Postanowieniem z dnia 24 lipca 2014 r. Sąd Okręgowy uchylił nakaz zapłaty wydany w stosunku do H. R. i odrzucił pozew w tej części.

W odpowiedzi na zarzuty A. M. strona powodowa podtrzymała swoje dotychczasowe stanowisko.

W trakcie dalszego postępowania pozwana zgłosiła też zarzut braku legitymacji czynnej, ponieważ w dniu 17 października 2014 r. wypłacona została przez ubezpieczyciela na rzecz powoda kwota dochodzona pozwem.

W odpowiedzi na ten zarzut strona powodowa przyznała, że wypłacone jej zostały przez (...) kwota 121.061,01 zł jako regres ubezpieczeniowy z umowy cesji i kwota 4.182,66 zł jako odszkodowanie. Jest to jednak umowa ramowa powierniczego przelewu wierzytelności, nie zwalniająca powódki od dochodzenia zwrotu roszczenia.

Wówczas powódka wskazała, że strona powodowa przeszła na stosunek podstawowy i dokonała zmiany podstawy prawnej i faktycznej powództwa. Ponadto otrzymała zwrot podatku VAT z transakcji, których dotyczy sprawa oraz komornik wyegzekwował od dłużnika głównego pewną kwotę.

Wyrokiem z dnia 13 maja 2015 roku wydanym w sprawie XXIV C 709/14 Sąd Okręgowy w Warszawie uchylił nakaz zapłaty w całości wobec pozwanej A. M., zasądził od pozwanej kwotę 55.347,01 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 10 stycznia 2014 r. do dnia zapłaty, oddalił powództwo w pozostałej części i zasądził od pozwanej na rzecz strony powodowej kwotę 1.640 zł jako koszty procesu.

Powyższe rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego zapadło w oparciu o następujące ustalenia faktyczne:

(...) Spółka Jawna, I. M. (1), A. R. od 2007 r. prowadziło z (...) Sp. z o.o. z siedzibą w O. działalność handlową, w ramach której spółka jawna nabywała od powódki towary za określoną cenę. W celu zabezpieczenia roszczeń (...) Sp. z o.o. z tytułu sprzedaży towarów objętych ofertą handlową powodowej spółki, strona pozwana wystawiła na rzecz powódki weksel własny in blanco. Wystawca upoważnił powodową spółkę do wypełnienia weksla do kwoty 1.000.000 zł, w każdym czasie w ten sposób, że R. wpisze wg swojego uznania datę i miejsce wystawienia oraz datę i miejsce płatności weksla, przy czym może umieścić klauzulę domicyliatu. Ponadto powódka miała prawo uzupełnić weksel klauzulą

bez protestu oraz wypełnić weksle na sumę wekslową obejmującą: niezapłacone należności wraz z przysługującymi odsetkami i innymi należnościami ubocznymi oraz koszty procesowe w razie dochodzenia zapłaty weksla przed sądem. Weksel został poręczony przez A. M. i H. R.. Wystawca i poręczyciele oświadczyli, że ponoszą pełną odpowiedzialność za wystawiony przez wystawcę i uzupełniony przez R. w sposób przewidziany w deklaracji wekslowej weksel in blanco oraz ponoszą pełną odpowiedzialność za bezwarunkową zapłatę sumy pieniężnej z weksla .

W okresie od dnia 20 marca 2013 r. do dnia 29 kwietnia 2013 r. w ramach działalności handlowej powódka wystawiła pozwanej spółce faktury VAT za zamówione towary na łączną kwotę 168.529,91 zł. Należności z tych faktur nie zostały przez stronę pozwaną zapłacone.

(...) Sp. z o.o. zawarł z (...) SA. z siedzibą w W. umowę ubezpieczeniową, na podstawie której ubezpieczyciel zobowiązał się do wypłaty na rzecz spółki odszkodowania, jeżeli ubezpieczający nie otrzymał płatność z tytułu sprzedaży towarów lub usług w wyniku prawnie potwierdzonej bądź faktycznej niewypłacalności klienta. Umowa obowiązywała w okresie od 1 marca 2013 r. do 28 lutego 2014 r.

W dniu 14 czerwca 2013 r. R. Sp z o.o. zawarła z (...) SA. umowę ramową powierniczego przelewu wierzytelności, na podstawie której ubezpieczyciel przeniósł powierniczo na rzecz ubezpieczającego należności objęte przyszłym regresem ubezpieczeniowym wobec dłużnika wraz z należnymi odsetkami ustawowymi od dnia następnego po dniu wypłaty odszkodowania. Umowa dotyczyła wierzytelności wynikającej z polisy nr (...).

W dniu 22 listopada 2013 r. powódka wypełniła weksel na sumę 176.408,02 zł, na którą składała się kwota należności głównej w wysokości 168.529,91 zł oraz skapitalizowane odsetki na dzień 29 listopada 2013 r. w kwocie 7.878,11 zł. Tego samego dnia powódka wysłała do A. M. wezwanie do zapłaty kwoty 176.408,02 zł oraz wezwanie do wykupu weksla na adres w L. przy ul. (...), który stanowił adres drugiego poręczyciela - H. R..

Decyzjami odszkodowawczymi z dnia 15 kwietnia 2015 r. i 24 lipca 2014 r. (...)S.A. wypłaciło na rzecz powódki kwotę 121.061,01 zł tytułem odszkodowania za należności z tytułu sprzedaży towarów od (...) Spółka Jawna, I. M. (1), A. R.. Ponadto ubezpieczyciel wypłacił na rzecz powódki kwotę 4.182,66 zł tytułem zwrotu poniesionych i zasądzonych kosztów sądowych.

Powód skorygował podatek należy z tytułu dostawy towarów do(...) Spółka Jawna, I. M. (2), A. R. o łączną wartość podatku VAT w kwocie 29.701,03 zł.

Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym dla W. Ś. we W. działając na podstawie tytułu wykonawczego w postaci ww. nakazu zapłaty wyegzekwował od (...) Spółka Jawna, I. M. (2), A. R. kwotę 8.748 zł, z czego na konto pełnomocnika R. Sp z o.o. przekazano kwotę 7.363,26 zł, na które składała się kwota 230 zł tytułem zwrotu zaliczki, kwota 900 zł tytułem kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu egzekucyjnym, kwota 5.895 zł tytułem kosztów sądowych oraz kwota 338,26 zł tytułem odsetek.

Powyższych ustaleń faktycznych Sąd dokonał w oparciu o dokumenty znajdujące się w aktach sprawy, których prawdziwość i wiarygodność nie była kwestionowana przez strony i nie budziła wątpliwości Sądu. Sąd oparł się również na zeznaniach świadków, nie dając jedynie wiary zeznaniom A. R. i I. M. (1) w części odnoszącej się do ustaleń stron dotyczących zabezpieczenia wekslem roszczeń powódki za określony czas.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd pierwszej instancji uwzględnił powództwo względem pozwanej w części.

W pierwszej kolejności Sąd stwierdził, że załączony do akt sprawy weksel spełniał wszystkie warunki z art. 1 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. - Prawo Wekslowe (Dz. U. z dnia 28 kwietnia 1936 r. Nr 37, poz. 282) i że zgodnie z art. 32 prawa wekslowego poręczyciel wekslowy – A. M. odpowiada tak samo jak ten, za kogo poręczył. Przytaczając treść art. 10 prawa wekslowego i zarzuty podniesione przez pozwaną, Sąd uznał, że z inicjatywy A. M. spór przeniósł się na płaszczyznę stosunku podstawowego. Sąd Okręgowy przypomniał, że zgodnie z ugruntowanym orzecnictwem weksel gwarancyjny nie jest wekslem abstrakcyjnym lecz wekslem gwarantującym wykonania zobowiązania, a więc

"kauzalnym" (np. vide wyrok SN z dnia 18 listopada 1970 r. IPR 407/70 publ. lex nr 14096, wyrok SN z dnia 19 sierpnia 2010 r. IV CSK 49/10 publ. lex nr 885024).

Następnie Sąd I instancji stwierdził, że weksel został wypełniony zgodnie z deklaracją, ponieważ twierdzeń, że weksel zabezpieczał wierzytelności powódki dotyczące jedynie okresu sprzed zawarcia umowy ubezpieczenia i tym samym sprzed okresu, w którym wstawiono przedmiotowe faktury, pozwana nie udowodniła. Deklaracja wekslowa sporządzona przez strony umowy na piśmie nie zawierała postanowień, z których wynikałoby terminowe ograniczenie zabezpieczenia co do wierzytelności dotyczących określonego czasu, w którym powódka zawierała z wystawcą umowy sprzedaży. Niezasadny okazał się też zarzut przedawnienia roszczenia wekslowego, jak i roszczenia ze stosunku podstawowego. Mając na uwadze, że roszczenie ze stosunku podstawowego stało się wymagalne najwcześniej z terminem płatności najstarszej faktury, tj. z dniem 18 czerwca 2013 r., zaś powódka wniosła pozew w dniu 5 grudnia 2013 r., nie upłynął jeszcze 3 letni termin przedawnienia określony w art. 118 k.c. in fine, który z uwagi na związanie roszczenia powódki z prowadzeniem działalności gospodarczej znajdzie zastosowanie w niniejszej sprawie. Również roszczenie wekslowe nie ulegało przedawnieniu, skoro w wekslu określono datę płatności na dzień 29 listopada 2013 r. Brak było również podstaw aby podzielić stanowisko pozwanej i od kwoty roszczenia głównego odjąć kwotę wynikającą z korekty podatku VAT. Zgodnie z art. 89a ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. 2011, nr 177, poz. 1054 ze zm.) podatnik może skorygować podstawę opodatkowania oraz podatek należny z tytułu dostawy towarów lub świadczenia usług na terytorium kraju w przypadku wierzytelności, których nieściągalność została uprawdopodobniona. Korekta dotyczy również podstawy opodatkowania i kwoty podatku przypadającej na część kwoty wierzytelności, której nieściągalność została uprawdopodobniona. Jednakże ust. 4 ww. przepisu stanowi, że w przypadku gdy po złożeniu deklaracji podatkowej, w której dokonano korekty, o której mowa w ust. 1, należność zastała uregulowana lub zbyta w jakiegokolwiek formie, wierzyciel obowiązany jest do zwiększenia podstawy opodatkowania oraz kwoty podatku należnego w rozliczeniu za okres, w którym należność została uregulowana lub zbyta. W przypadku częściowego uregulowania należności, podstawę opodatkowania oraz kwotę podatku należnego zwiększa się w odniesieniu do tej części. Oznacza to, zdaniem Sądu Okręgowego, że po uzyskaniu świadczenia wynikającego z umów sprzedaży towarów, powód będzie zobowiązany dokonać korekty i zapłacić należy podatek VAT.

Następnie, mając na uwadze, że pozwana podniosła zarzuty ze stosunku podstawowego, zaś świadczenie wynikające ze stosunku podstawowego w części dotyczącej kwoty 121.061,01 zł zostało zaspokojone przez ubezpieczyciela, Sąd uznał, że powództwo w tym zakresie podlegało oddaleniu z uwagi na wygaśnięcie roszczenia. Sąd wskazał, że wprawdzie powódka nabyła roszczenie regresowe od ubezpieczyciela w stosunku do sprawcy szkody, czyli podmiotu, który nie opłacił przedmiotowych faktur, jednakże pozwana jako poręczyciel wekslowy nie jest podmiotem odpowiedzialnym za szkodę wynikającą z niezapłaconych przez (...) Spółka Jawna, I. M. (1), A. R. faktur VAT. Roszczenie regresowe ubezpieczyciela przysługuje, według Sądu I instancji, wyłącznie wobec spółki, gdyż to ona nie wykonała swoich umownych zobowiązań wobec powódki i wyłącznie jej wspólnicy są odpowiedzialni za powstałą z tego tytułu szkodę. Ubezpieczyciel dokonując wypłaty odszkodowania nabył roszczenie regresowe wynikające jedynie ze stosunku podstawowego, tj. umów sprzedaży towarów, a nie roszczenie wekslowe. Sąd podkreślił też, że po wniesieniu zarzutów powódka zmieniła podstawę faktyczną żądania. Początkowo postawą faktyczną pozwu był weksel gwarancyjny zabezpieczający stosunek podstawowy w postaci umów sprzedaż towarów, oparty na deklaracji wekslowej określonej treści. Natomiast w piśmie dnia 3 grudnia 2014 r. powódka wskazywała, że wierzytelność dochodzona w niniejszej sprawie przysługiwała powódce z uwagi na przelew wierzytelności regresowej na jej rzecz. Taka sytuacja jest w ocenie Sądu niedopuszczalna w postępowaniu nakazowym. W postępowaniu nakazowym, po przekazaniu sprawy sądowi na skutek zarzutów, niedopuszczalne jest rozszerzenie powództwa ani przekształcenie podmiotowe, ani też zmiana jego podstawy. Powódka natomiast wystąpiła z nowym żądaniem, co w świetle art. 495 § 2 k.p.c. nie jest dopuszczalne. Rozpoznając zarzuty od nakazu zapłaty wydanego na podstawie weksla, sąd może uwzględnić stosunek zobowiązaniowy, w związku z którym weksel został wystawiony. Nie ulega przy tym wątpliwości, że chodzi o stosunek podstawowy (umowy sprzedaży towarów), który był zabezpieczony wekslem. Natomiast w postępowaniu nakazowym Sąd nie może badać stosunków zobowiązaniowych, które nie były zabezpieczone wekslem. Wniesienie zarzutów nie skutkuje bowiem zmianą podstawy sporu - ze stosunku prawa wekslowego na stosunek prawa cywilnego, a prowadzi

jedynie do uwzględnienia stosunku podstawowego w ramach oceny zasadności dochodzonego roszczenia wekslowego. Przedmiotem sporu nadal jest roszczenie wekslowe z tą tylko różnicą, że przy uwzględnieniu również stosunku podstawowego.

Z powyższych względów roszczenie powódki wobec pozwanej w zakresie kwoty 121.061,01 zł w wyniku spełnienia świadczenia przez ubezpieczyciela wygasło. Natomiast kwota wypłacona przez ubezpieczyciela w wysokości 4.182,66 zł dotyczyła zwrotu poniesionych i zasądzonych kosztów sądowych, nie zaś roszczenia ze stosunku podstawowego i tym samym jej zapłata nie powodowała wygaśnięcia roszczenia w tej części. Podobnie Sąd ocenił wyegzekwowanie od (...) Spółka Jawna, I. M. (2), A. R. kwoty 8.748 zł, gdyż żadna część z tej kwoty nie zaspokoila wierzytelności powódki z tytułu niezapłaconych faktur VAT.

Powództwo podlegało uwzględnieniu w zakresie kwoty 55.347,01 zł, stanowiącej różnicę pomiędzy kwotą wynikającą ze stosunku podstawowego w wysokości 176.408,02 zł, a kwotą wypłaconą powódce przez ubezpieczyciela tj. 121.061,01 zł tytułem odszkodowania za należności z tytułu sprzedaży towarów. Kwota ta nie została wypłacana przez ubezpieczyciela. Pozwana zaś nie kwestionowała wystawionych przez powódkę faktur oraz kwoty skapitalizowanych odsetek.

Okoliczność polegająca na braku doręczenia pozwanej wezwania do zapłaty i wezwania do wykupu weksła, Sąd Okręgowy uznał za irrelevantną z punktu widzenia odpowiedzialności pozwanej jako poręczycielki wekslowej. Kwestia związana z doręczeniem pozwanej wezwań ma znaczenie dla wymagalności roszczenia odsetkowego. Powódka domagała się odsetek od dnia 30 listopada 2013 r. do dnia zapłaty, tj. od dnia następnego po dniu płatności weksła. Jednakże Sąd wskazał, że z akt sprawy jednoznacznie wynikało, iż powódka błędnie zaadresowała wezwanie do zapłaty i wezwanie do wykupu weksła skierowane do pozwanej. W konsekwencji skuteczne doręczenie wezwania do zapłaty i wykupu weksła nastąpiło dopiero z dniem doręczenia pozwanej odpisu pozwu, tj. z dniem 3 stycznia 2014 r. Tym samym Sąd, w oparciu o art. 481 § 1 kc i 455 kc przyjął, że termin po upływie 7 dni od doręczenia pozwu był wystarczający na spełnienie świadczenia.

O kosztach Sąd I instancji orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc.

Od powyższego rozstrzygnięcia apelację wniosły obie strony.

Strona powodowa zaskarżyła wyrok w pkt 3, co do części oddalonej i zarzuciła:

- naruszenie przepisów postępowania cywilnego, tj.:

1. art. 233 § 1 kpc poprzez przekroczenie granic zasady swobodnej oceny dowodów i sformułowanie na podstawie zeznań strony pozwanej wniosków będących w oczywistej sprzeczności z materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie, a w konsekwencji przyjęcie że roszczenie powódki w wysokości 121.061,01 zł wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia 30 listopada 2013 r. do dnia zapłaty w stosunku do pozwanej ad. 2 A. M. wygasło na skutek wypłaty odszkodowania przez (...)S.A. z siedzibą w W. oraz przez dokonanie błędnej oceny materiału dowodowego, w tym umowy przelewu wierzytelności, deklaracji wekslowej i uznanie, że weksel w przypadku wypłaty odszkodowania nie zabezpiecza zobowiązań określonych w deklaracji wekslowej nie uwzględniając reguł interpretacyjnych wynikających z art. 65 § 2 kc,

2. art. 192 § 3 k.p.c. poprzez brak jego zastosowania w przedmiotowym postępowaniu, podczas gdy z ustaleń faktycznych jasno wynika fakt dokonania wypłaty odszkodowania przez (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powódki w toku prowadzonej sprawy sądowej,

3. art. 496 kpc poprzez niewłaściwe zastosowanie i uchylenie nakazu zapłaty z dnia 9 grudnia 2013 r i oddalenie powództwa, mimo tego, iż brak było podstaw do uchylenia nakazu zapłaty i oddalenia powództwa z uwagi na fakt, iż Powód nabył weksel w dobrej wierze, bez rażącego niedbalstwa, ponadto weksel wypełniony był w sposób prawidłowy, zgodnie z wolą stron, suma wekslowa obejmowała bowiem należności, których pozwana spółka nie zapłaciła

4. art. 100 kpc poprzez jego zastosowanie, a w konsekwencji stosunkowe rozdzielenie kosztów procesu pomiędzy strony postępowania,

- naruszenie prawa materialnego:

a. art. 828 § 1 k.c. poprzez nieprawidłowe jego zastosowanie i w konsekwencji przyjęcie, że roszczenie o zapłatę w wysokości 121.061,01 zł wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia 30 listopada 2013 r do dnia zapłaty w stosunku do A. M. wygasło na skutek wypłaty odszkodowania przez (...) S.A. z siedzibą w W.,

b. art. 65 § 1 i 2 k.c. poprzez jego niezastosowanie przy dokonywaniu oceny dowodu z umowy powierniczego przelewu wierzytelności z dnia 14 czerwca 2013 r. wraz z aneksem nr (...) zawartej pomiędzy Powódką a (...) S.A. z siedzibą w W., a w konsekwencji dokonanie przez sąd wykładni niezgodnej z celem umowy oraz wolą stron,

c. art. 65 § 2 KC przez dokonanie błędnej wykładni treści zobowiązania wekslowego i przyjęcie, iż poręczenie wekslowe wygasło w związku z wypłatą odszkodowania przez ubezpieczyciela,

d. art. 30 prawa wekslowego w zw. z art. 32 prawo wekslowe w zw. z art. 47 prawo wekslowe poprzez ich niezastosowanie i w konsekwencji przyjęcie, że pozwana jako poręczyciel wekslowy nie jest odpowiedzialna za szkodę wynikającą z niezapłaconych przez pozwaną spółkę faktur VAT,

- błąd w ustaleniach faktycznych i naruszenie przez Sąd I Instancji zasad logicznego rozumowania oraz brak zastosowania podstawowych zasad obrotu gospodarczego, tj. przyjęcie przez Sąd I Instancji, że roszczenie powódki w wysokości 121.061,01 zł wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia 30 listopada 2013 r do dnia zapłaty w stosunku A. M. wygasło na skutek wypłaty odszkodowania przez (...) S.A. z siedzibą w W. i przyjęcie przez Sąd I Instancji, że pozwana jako poręczyciel wekslowy nie jest odpowiedzialna za szkodę wynikającą z niezapłaconych przez pozwaną spółkę faktur VAT.

W związku z powyższymi zarzutami strona powodowa wniosła o zmianę wyroku i zasądzenie dodatkowo kwoty 121.061,01 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 10 stycznia 2014 roku do dnia zapłaty i zasądzenie kosztów procesu za obie instancje.

Pozwana zaskarżyła wyrok w punktach 2 i 4, zarzucając:

- naruszenie art. 72 § 1 pkt 1 kpc w związku z art. art. 4 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych poprzez niezastosowanie tego przepisu, mimo, że pomiędzy dłużnikami solidarnymi w niniejszej sprawie dochodzi do współuczestnictwa materialnego i jedna opłata uiszczona w imieniu wszystkich dłużników jest opłatą wniesioną prawidłowo na korzyść wszystkich pozwanych - Sąd Okręgowy błędnie zaliczył dwie wpłaty dokonane przez różne podmioty w toku procesu na poczet tej samej wierzytelności w postaci kosztów procesu powodowej spółki objętych nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym, prawomocnego wobec (...) Sp.J. I. M. (1), A. R. z siedzibą w K.,

- naruszenie art. 233 § 1 kpc, poprzez to, że Sąd dokonał dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów oraz iż postępowanie Sądu cechuje brak wszechstronnej oceny wszystkich istotnych dowodów w zakresie oceny zeznań świadków A. R. i I. M. (1). Powódka ponownie podkreśliła, że weksel in blanco został wypełniony niezgodnie z deklaracją, był wekslem terminowym, a poręczenie wekslowe miało wygasnąć z chwilą objęcia ochroną ubezpieczeniową przez (...) S.A. z siedzibą w W. kontaktów handlowych pomiędzy (...) a spółką jawną (...),

- naruszenie art. 89a ust. 1 ustawy o VAT poprzez jego niezastosowanie i nieoddalenie powództwa w części równowartości podatku VAT, którą to kwotę zaoszczędziła powódka. Wartość netto dla kwoty 176.408,02 zł przy 23% stawce VAT wynosi 143.421,15 zł, co oznacza, iż wierzyciel zaoszczędził kwotę 32.986,87 zł z tytułu podatku VAT, i o taką właśnie kwotę należało uznać powództwo wobec poręczyciela również za bezzasadne,

- naruszenie art. 100 kpc poprzez nieuwzględnienie przez Sąd I instancji faktu, że powód wygrał sprawę w 31 %, a pozwana w 69 %.

Wskazując na powyższe zarzuty pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

W pierwszej kolejności Sąd odwoławczy sprostował nieprawidłową odmianę miejscowości O., która ma rodzaj żeński, a zatem siedziba spółki jest w O., a nie w O..

Następnie Sąd Apelacyjny stwierdził, że apelacja strony powodowej zasługiwała na uwzględnienie w przeważającym zakresie, natomiast apelacja pozwanej była w większej części bezzasadna.

Nie budzi żadnych wątpliwości prawidłowość dokonanych przez Sąd Okręgowy ustaleń faktycznych. Analiza uzasadnienia zaskarżonego wyroku w zestawieniu z materiałem dowodowym sprawy prowadzi do wniosku, że Sąd I instancji dokonał trafnej oceny dowodów, wyciągnął z nich prawidłowe wnioski i w konsekwencji właściwie ustalił fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy. Ocena nie narusza zasad logiki, prawa ani doświadczenia życiowego, a zarzuty obu stron w tej części stanowią jedynie polemikę z oceną dowodów. W szczególności trafne są ustalenia dotyczące charakteru współpracy powodowej spółki ze spółką (...) s.j. I. M. (1), A. R. w L., wystawienia weksla niepełnego przez tę spółkę, poręczonego przez H. R. i A. M., jak też ustalenia dotyczące dostawy towaru i braku zapłaty ceny wskazanej w fakturach VAT. Tak ustalony stan faktyczny Sąd Apelacyjny w całości przyjmuje za własny i nie widzi potrzeby jego uzupełnienia.

Sąd Okręgowy błędnie jednak zrozumiał dyspozycję przepisu art. 828 § 1 k.c., co zaważyło na treści wydanego wyroku. W ocenie Sądu Apelacyjnego, już sama literalna wykładnia wskazanego przepisu nie powinna budzić wątpliwości, że regres ubezpieczeniowy nie tworzy nowego, odmiennego rodzajowo roszczenia, lecz stanowi jedynie podstawę prawną przejścia istniejącego roszczenia poszkodowanego przeciwko odpowiedzialnej osobie trzeciej na ubezpieczyciela, do wysokości zapłaconego odszkodowania. Zostało bowiem wprost zapisane w powyższym artykule, że: „Jeżeli nie umówiono się inaczej, z dniem zapłaty odszkodowania przez ubezpieczyciela roszczenie ubezpieczającego przeciwko osobie trzeciej odpowiedzialnej za szkodę przechodzi z mocy prawa na ubezpieczyciela do wysokości zapłaconego odszkodowania.” Regres ubezpieczeniowy nie jest zatem nowym roszczeniem (i błędem jest wobec tego mówienie w tym przypadku o roszczeniu regresowym, jako roszczeniu odmiennym od roszczenia służącego poszkodowanemu wobec sprawcy szkody), lecz w istocie zwrot ten określa ustawowy sposób przejścia roszczenia o odszkodowanie na rzecz ubezpieczyciela, który pokrył szkodę. Reguluje zatem ustawową zmianę wierzyciela, a nie przekształcenie wierzytelności. Tak też Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 06 listopada I ACa 620/14, opubl. na stronie z orzecnictwem w/w Sądu. Można też w tym miejscu powołać się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2005 r., sygn. akt IV CK 784/04 (LEX nr 183613), w którym wskazano, że przepis art. 828 § 1 k.c., mówiący o osobie odpowiedzialnej za szkodę, powinien być traktowany szeroko i jego brzmienie nie daje podstaw do różnicowania zakresu odpowiedzialności regresowej sprawcy szkody w zależności od tego, czy odpowiada on na podstawie przepisów o czynach niedozwolonych, czy z tytułu niewykonania (niewłaściwego wykonania) umowy. Stąd też powyższe uwagi odnoszą się w pełni do realiów niniejszej sprawy, gdzie ubezpieczeniem objęto wynikający z umowy obowiązek zapłaty za dostarczone towary.

Strona powodowa od początku dochodziła zapłaty z weksla, który został wystawiony jako weksel niepełny i następnie uzupełniony przez zgodnie z deklaracją wekslową. W okolicznościach tej sprawy jej treść nie budzi żadnych wątpliwości. Nie budzi też wątpliwości, że weksel został poręczony przez A. M., ani fakt, że deklaracja nie zawierała żadnego ograniczenia czasowego co do terminu zabezpieczenia. Wręcz przeciwnie z jej treści wynika, iż wystawiana jest „celem zabezpieczenia roszczeń (istniejących i przyszłych)”, a wystawca upoważnił powodową spółkę do wypełnienia weksla „ w każdym czasie w następujący sposób: (...) Sp. z o.o. wpisze wg swego uznania datę i miejsce wystawienia oraz datę i miejsce płatności weksla” - (k. 25 i 26 deklaracja wekslowa). Nie wynika z niej zatem

wersja przedstawiona przez pozwaną, a jest dokładnie odwrotnie – świadkowie, którzy zeznawali w sprawie A. R. i I. M. (1) podpisali zupełnie inną treść deklaracji niż wynika to z ich zeznań. Twierdzenia pozwanej, jako sprzeczne z dokumentem przedstawionym w toku postępowania nie zasługiwały zatem na uwzględnienie i słusznie Sąd Okręgowy przyjął, że weksel mógł być wypełniony odnośnie zaległości, które powstały w trakcie współpracy spółek, a nie tylko w określonym czasie. Zarzuty apelacji pozwanej są tym samym bezprzedmiotowe.

Niewątpliwie też w toku procesu strona powodowa uzyskała kwotę ubezpieczenia, co spowodowało, że w części zaspokojonej roszczenie o zapłatę przeszło na ubezpieczyciela. Należało zatem rozważyć, czy częściowe zaspokojenie powoda z ubezpieczenia miało wpływ na zobowiązanie wekslowe wystawcy, a w związku z tym także na zobowiązanie awalisty. Ta kwestia była także przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego, który w wyroku z dnia 13 kwietnia 2005 r., sygn. akt IV CK 680/04 (LEX nr 369245), wyjaśnił, że przelew wierzytelności, którą zabezpiecza weksel, bez przeniesienia uprawnień z weksla, nie powoduje wygaśnięcia zobowiązania wekslowego. Obie wierzytelności mają bowiem byt samodzielny i obie mogą być niezależnie od siebie przedmiotem obrotu; gdy idzie o weksel in blanco - to nawet przed jego uzupełnieniem. Zbycie wierzytelności ze stosunku podstawowego (w rozpoznawanej obecnie sprawie: wejście ubezpieczyciela ex lege w prawa wierzyciela), dla zabezpieczenia której weksel in blanco został wystawiony, nie powoduje samo przez się wygaśnięcia zobowiązania wekslowego. Skoro tak, to nie powoduje także ustania odpowiedzialności poręczyciela wekslowego.

W tej sprawie doszło natomiast do takiej sytuacji, że wskutek cesji zawartej pomiędzy powodem a ubezpieczycielem, ponownie cała wierzytelność o zapłatę ze stosunku podstawowego oraz wierzytelność z weksla gwarancyjnego, poręczonego przez A. M. przysługiwała powodowi. Cesja (przelew), uregulowana w przepisie art. 509 k.c., jest jedynie czynnością przenoszącą wierzytelność na osobę trzecią. Nie niweczy ona przenoszonej wierzytelności i nie tworzy w jej miejsce odrębnej, nowej wierzytelności w stosunku do dłużnika (natomiast oczywiście umowa cesji jest źródłem nowych roszczeń pomiędzy stronami umowy cesji, do tych jednak nie należy dłużnik cedowanej wierzytelności). W niniejszej sprawie również wprost z treści umowy przelewu wynika, że doszło do powierniczego przeniesienia należności objętych regresem w celu skierowania na drogę sądową sprawy przeciwko dłużnikowi o całą kwotę, a ubezpieczający (tu strona powodowa) została wręcz zobligowana do dalszego prowadzenia postępowania sądowego względem pozwanej. W razie natomiast spłaty długu miało dojść do rozliczeń pomiędzy ubezpieczającym a ubezpieczycielem.

Ponadto wreszcie nie może być mowy o zmianie podstawy prawnej i faktycznej powództwa, jak wskazał Sąd I instancji. Strona powodowa od początku konsekwentnie domagała się od pozwanej należności z tytułu poręczenia wekslowego – zabezpieczenia zapłaty i taki też charakter ma roszczenie istniejące w wyniku regresu ubezpieczeniowego. Do przejścia na stosunek podstawowy doszło także na skutek twierdzeń pozwanej, zatem obecne jej stanowisko, że powód nie może skutecznie domagać się świadczenia z umowy nie jest trafne.

Mając na uwadze już tylko trafność zarzutu strony powodowej co do naruszenia przepisu art. 828 kc, należało wyrok zmienić na podstawie przepisu art. 386 § 1 kpc poprzez dosądzenie od pozwanej na rzecz powodowej spółki kwoty 121.061,01 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 10 stycznia 2014 r. do dnia zapłaty. Tak też w punkcie II orzeczono, ustalając, że odpowiedzialność pozwanej jest solidarna z odpowiedzialnością (...) s.j. I. M. (1), A. R. w L., wynikającą z nakazu zapłaty. Zmiana dotyczyła również kosztów, o których Sąd Apelacyjny orzekł w oparciu o przepis art. 98 § 1 kpc, obciążając przegrywającą w całości pozwaną wszystkimi kosztami poniesionymi przez powodową spółkę – tj. kosztami zastępstwa procesowego, opłaty od pozwu i opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

Dalej idąca apelacja powodowej spółki – w zakresie odsetek za wcześniejszy okres była niezasadna. Sąd Okręgowy trafnie przyjął, że wezwanie pozwanej do zapłaty nastąpiło poprzez doręczenie jej pozwu, zatem w zwłoce A. M. była dopiero po upływie 7 dni od odebrania pisma inicjującego postępowanie.

Apelacja pozwanej zasługiwała natomiast na oddalenie w przeważającej części, ponieważ zarzuty w niej podniesione, dotyczące art. 233 kpc, ustawy o VAT i kwestii zaliczenia kwot wyegzekwowanych przez komornika nie były trafne.

Jeśli chodzi o zarzut naruszenia art. 233 kpc, to Sąd Apelacyjny odniósł się do niego na początku rozważań i stanowisko przedstawione powyżej dotyczy także pozwanej.

Nie można zgodzić się ze skarżącą co do naruszenia przepisu art. 89 a ust. 1 ustawy o podatku od towarów i usług. Zdaniem Sądu Apelacyjnego strona powodowa nie zaoszczędziła żadnych środków w związku z podatkiem VAT. Wręcz przeciwnie, zgodnie z obowiązującymi przepisami po wystawieniu faktur musiała uwzględnić ów podatek jako należny i wykazać go w odpowiednich deklaracjach oraz jeśli jest płatnikiem – odprowadzić do Urzędu Skarbowego. Natomiast jeżeli dojdzie do zapłaty kwoty zasądzonej, będzie musiała odprowadzić podatek dochodowy. W żadnym wypadku nie można zgodzić się z twierdzeniem, by powodowa spółka zaoszczędziła w jakikolwiek sposób pieniądze z tej przyczyny, że niesolidny kontrahent nie zapłacił swoich zobowiązań.

Nie ma też racji pozwana co do konieczności zaliczenia na poczet jej wpłaty kwot wyegzekwowanych przez komornika. Na k. 300 akt sprawy znajduje się szczegółowa informacja komornika prowadzącego postępowanie z wniosku powodowej spółki przeciwko wystawcy weksla z informacją jakie kwoty i na co przeznaczono. Z dokumentu tego wynika, że kwotę 7.363,26 zł przeznaczono na zwrot zaliczki, zastępstwo prawne w egzekucji, koszty sądowe i najdalsze odsetki – nie są to zatem świadczenia należne od pozwanej – zatem jej zarzut także prawidłowo rozpoznał Sąd Okręgowy.

Pozwana ma jedynie rację co do tego, że jej odpowiedzialność zarówno co do należności głównej, jak i co do kosztów jest solidarna z odpowiedzialnością wystawcy weksla i w tej jedynie części apelacja zasługiwała na uwzględnienie, co znalazło odzwierciedlenie w pkt II wyroku. Dalej idący środek zaskarżenia podlegał oddaleniu na podstawie art. 385 kpc.

O kosztach postępowania odwoławczego Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 § 1 kpc w zw. z art. 108 § 1 kpc, obciążając przegrywającą pozwaną kosztami opłaty od apelacji 6.054 zł i kosztami zastępstwa procesowego powodowej spółki – kwotą 1.800 zł, ustaloną w oparciu o rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości co do wynagrodzenia zawodowych pełnomocników, obowiązujące w dacie wniesienia apelacji.

SSO Anna Strączyńska SSA Beata Byszewska SSA Edyta Jefimko